

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Πιθανή γενέτειρα του Όμηρου, καθώς και των μαθηματικών Ιπποκράτη και Οινοπίδη, η Χίος βρίσκεται στα βορειοανατολικά του Αιγαίου πελάγους. Το νησί απέχει ελάχιστα από τις ακτές της Μικράς Ασίας, και συγκεκριμένα τη χωρίζουν μόλις 3,5 ναυτικά μίλια από το ακρωτήριο Πούντα ως τη χερσόνησο της Ερυθραίας στο ύψος του Τσεσμέ. Είναι το πέμπτο μεγαλύτερο σε μέγεθος νησί στην Ελλάδα (904 τετρ. χλμ.) με μήκος ακτών 213 χιλιόμετρα και πληθυσμό που ζει τόσο στην πόλη της Χίου όσο και στα 64 χωριά του νησιού. Αξιοσημείωτη είναι η μεγάλη απόδημη κοινότητα σε Λονδίνο και Νέα Υόρκη. Η Περιφερειακή Ενότητα Χίου αποτελείται από τα νησιά Χίος, Ψαρά, Αντίψαρα και Οινούσες. Διαιρείται διοικητικά σε τρεις δήμους, αυτούς των Οινουσσών, Χίου και Ψαρών. Ο μεγαλύτερος από αυτούς είναι ο δήμος Χίου, ο οποίος καταλαμβάνει όλο το νησί της Χίου και πληθυσμιακά είναι ο μεγαλύτερος δήμος του νησιού.

Το έδαφος της Χίου είναι κατά το κύριο μέρος του ορεινό, ενώ μόνο στα Νότια και Ανατολικά του νομού σχηματίζονται κάποιες πεδινές εκτάσεις. Στα βόρεια της Χίου βρίσκεται η οροσειρά Πελινναίο με ψηλότερη κορυφή τον Προφήτη Ηλία (1.297 μ.). Στη Χίο δεν υπάρχουν ποτάμια, παρά μόνο μικροί χείμαρροι. Το νησί είναι γνωστό για τα γραφικά του τοπία, αλλά και για το εύκρατο μεσογειακό κλίμα με ήπιους χειμώνες και με σπάνιες βροχές το καλοκαίρι. Οι άνεμοι συνήθως πνέουν βόρειοι-βορειοδυτικοί και η θερμοκρασία κυμαίνεται μεταξύ 28-29 βαθμών Κελσίου.

Τα κύρια προϊόντα που εξάγει είναι η μαστίχα, το λάδι, τα σύκα και το κρασί, ενώ έχει διεθνή φήμη για το μέγεθος και την ποιότητα της ναυτιλίας της. Διοικητικά, μαζί με τα νησιά Οινούσες και Ψαρά, αποτελεί το νομό Χίου με πληθυσμό που φθάνει τους 52.600 κατοίκους (απογραφή 2011). Πρωτεύουσα του νομού είναι η πόλη της Χίου, που λέγεται και Χώρα.

ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΜΟΝΗΣ

Το μοναστηριακό συγκρότημα της Νέας Μονής, το επιφανέστερο μνημείο των μεσαιωνικών χρόνων στη Χίο, ιδρύθηκε στα μέσα του 11ου αι. με αυτοκρατορική χορηγία. Η Ζωή και η Θεοδώρα, κόρες του βυζαντινού αυτοκράτορα Κωνσταντίνου Η΄ και ανιψιές του Βασιλείου Β΄ του Βουλγαροκτόνου, καθώς και ο αυτοκράτωρ Κωνσταντίνος Θ΄ ο Μονομάχος, τρίτος σύζυγος της Ζωής, στάθηκαν οι χορηγοί για την κατασκευή του μνημείου.

Η ίδρυση της μονής συνδέεται με μοναστική παράδοση, σύμφωνα με την οποία στη θέση όπου κτίσθηκε το Καθολικό είχε βρεθεί από τρεις Χιώτες ασκητές θαυματουργή εικόνα της Παναγίας, κρεμασμένη σε κλάδο μυρσίνης. Οι ασκητές, Νικήτας, Ιωάννης και Ιωσήφ, προφήτευσαν ότι ο εξόριστος τότε στη Λέσβο Κωνσταντίνος Μονομάχος θα ανέβαινε στον αυτοκρατορικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης και σε αντάλλαγμα της προφητείας τους απέσπασαν από τον μελλοντικό αυτοκράτορα την υπόσχεση πλουσιοπάροχης δωρεάς για την ανέγερση ναού στη θέση της μυρσίνης.

Μετά την ανάρρηση του Μονομάχου στο θρόνο, η υπόσχεσή του πραγματοποιήθηκε και τότε ανοικοδομήθηκε το Καθολικό και στη συνέχεια διακοσμήθηκε με ψηφιδωτά. Το 1049 έγιναν τα εγκαίνια του ναού και οι εργασίες

ολοκληρώθηκαν μετά το θάνατο του Μονομάχου το 1055, επί της βασιλείας της Θεοδώρας (1055-1056). Ο Μονομάχος προίκισε το μοναστήρι με ειδικές προσόδους, κτήματα, με το δικαίωμα να έχει πλοίο και το ευνόησε με φορολογικές απαλλαγές και με την καθιέρωση του δικαιώματος να είναι αυτοδέσμευτο και αυτεξούσιο. Τα προνόμια αυτά επικυρώθηκαν και πολλαπλασιάστηκαν από τους επόμενους αυτοκράτορες, με αποτέλεσμα η Νέα Μονή να είναι ένα από τα πιο ονομαστά και πλούσια μοναστήρια του Αιγαίου μέχρι τα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης, οπότε και άρχισε η παρακμή του. Κατά το διάστημα των 1000 σχεδόν χρόνων της ύπαρξής της, η μονή δοκιμάστηκε πολλές φορές από τις καταστροφές. Οι χειρότερες όλων συνέβησαν τον 19ο αιώνα, πρώτα το 1822 με την πυρπόληση και τη λεηλασία της μονής από τους Οθωμανούς και στη συνέχεια το 1881, όταν δυνατός σεισμός ("ο χαλασμός") κατέστρεψε κτήρια του συγκροτήματος.

Στο μοναστηριακό συγκρότημα που τειχίζεται με υψηλό περίβολο και προστατεύεται από αμυντικό πύργο στη ΒΔ γωνία, ακολουθείται η τυπική διάταξη των κτηρίων στα μοναστήρια των βυζαντινών χρόνων: στο μέσο, ελεύθερο από όλες τις πλευρές στέκει το Καθολικό, η κύρια δηλαδή εκκλησία της μονής, ενώ σε μικρή απόσταση από αυτό βρίσκεται η Τράπεζα, ο χώρος κοινής εστίασης των μοναχών στο κοινοβιακό σύστημα. Ο υπόλοιπος χώρος καταλαμβάνεται από άλλα κοινόχρηστα κτήρια και κυρίως από πτέρυγες κελιών, που χρονολογούνται στον 17ο, 18ο κα 19ο αιώνα. Από το αρχικό συγκρότημα του 11ου αιώνα, διατηρούνται σήμερα το Καθολικό, η κινστέρνα (δεξαμενή), ο πύργος, τμήμα της Τράπεζας και ο ναός του Αγίου Λουκά στο κοιμητήριο της μονής, εκτός του τείχους.

Το Καθολικό, το σπουδαιότερο κτήριο κάθε μοναστηριού, είναι αφιερωμένο στην Παναγία και εορτάζει στις 23 Αυγούστου. Αποτελείται από τον κυρίως ναό, τον εσωνάρθηκα και τον εξωνάρθηκα, κτίσματα του 11ου αιώνα, το διμερές πρόσκτισμα προς Δ -που μέχρι πρόσφατα εθεωρείτο έργο της Τουρκοκρατίας ενώ είναι κι αυτό κατασκευή του 11ου αι.- και το νέο κωδωνοστάσιο του 1900, που αντικατέστησε

παλαιότερο του 16ου αι. (του 1512). Ο κυρίως ναός ανήκει στον οκταγωνικό αρχιτεκτονικό τύπο, το λεγόμενο «νησιωτικό». Η μορφή που εμφανίζει σήμερα διαφέρει κατά πολύ από την αρχική του 11ου αι., εξαιτίας της πυρπόλησης του 1822 και του καταστροφικού σεισμού του 1881 που προκάλεσε την κατάρρευση μέρους του κτηρίου, την επισκευή του υπό νέα μορφή και την κατασκευή νέου τρούλου.

Στον κυρίως ναό και στον εσωνάρθηκα διατηρείται μικρό μέρος της ορθομαρμάρωσης που κάλυπτε τα κατακόρυφα μέρη των τοίχων και σχεδόν στο σύνολό του ο ψηφιδωτός διάκοσμος του 11ου αι., με εξαίρεση τον τρούλο και την ανατολική κόγχη. Η Τράπεζα είναι επίμηκες κτήριο που καλύπτεται από ελαφρά οξυκόρυφη καμάρα. Στα ανατολικά απολήγει σε ημικυκλική αψίδα με τρίλοβο παράθυρο. Η αψίδα αυτή είναι και το μόνο σχεδόν τμήμα του αρχικού κτηρίου του 11ου αι. που έχει σωθεί. Η σημερινή μορφή του υπόλοιπου κτηρίου οφείλεται σε πολλές κατά καιρούς επεμβάσεις και μετασκευές. Στο εσωτερικό διατηρείται το αυθεντικό τραπέζι του 11ου αι. μήκους 15,70 μ., η επιφάνεια του οποίου κοσμείται από μαρμαροθέτημα με κρούστες μαρμάρων, ομοίων με αυτά που χρησιμοποιήθηκαν στα δάπεδα και στην ορθομαρμάρωση του Καθολικού. Η κινστέρνα, η δεξαμενή νερού, κατασκευάστηκε με την ίδρυση της μονής στα ΒΔ του καθολικού. Είναι ημιυπόσκαφο κτήριο ορθογωνίου σχήματος. Στο εσωτερικό, οκτώ μαρμαρίνοι κίονες, ανά τέσσερις σε δυο σειρές, στηρίζουν δεκαπέντε ημισφαιρικούς θολίσκους. Από τη μικρή θύρα που υπάρχει στην ανατολική όψη μπορεί μόνο να δει ο επισκέπτης το υποβλητικό εσωτερικό της κινστέρνας.

Ο πύργος, ύστατο καταφύγιο των μοναχών σε περίπτωση επιδρομής και βιβλιοθήκη της μονής για κάποια χρονική περίοδο, σήμερα είναι ερειπωμένος. Αρχικά ήταν τριώροφο κτήριο ενώ σήμερα σώζει μόνο το ισόγειο και τον πρώτο όροφο. Οι πτέρυγες των κελιών, που μαρτυρούν για το πολυάνθρωπο της Νέας Μονής άλλοτε, διατηρούνται σήμερα σε κακή κατάσταση. Ερειπωμένη είναι αυτή της νότιας πλευράς, ενώ ανασκαφικές εργασίες που εκτελούνται από την Εφορεία αποκάλυψαν τα ερείπια και της ανατολικής πτέρυγας. Η Νέα Μονή, λόγω της εξαιρετικής της σημασίας από την άποψη της Ιστορίας της Τέχνης και της Αρχιτεκτονικής, ανήκει στα μνημεία που έχουν χαρακτηριστεί ως Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς και προστατεύονται από την UNESCO.

Δασκαλόπετρα

Ο βράχος της Δασκαλόπετρας, ο οποίος βρίσκεται επάνω από την ομώνυμη παραλία του Βροντάδου, είναι ένα από τα πιο γνωστά μνημεία του νησιού. Συνδέθηκε στενά με την παράδοση του Ομήρου και θεωρήθηκε το Σχολείο του μεγάλου ποιητή.

Η Χίος είναι μία από τις επτά πόλεις (Σμύρνη, Χίος, Κολοφών, Ιθάκη, Πύργος, Άργος, Αθήνα) που διεκδικούν την καταγωγή του Ομήρου. Συγκεντρώνει μάλιστα τις περισσότερες πιθανότητες, αφού σ' αυτή την εκδοχή συνηγορούν έγκυρες μαρτυρίες πολλών αρχαίων συγγραφέων και ποιητών.

Ο βράχος της Δασκαλόπετρας, τον οποίο πάντοτε επισκέπτονταν οι περιηγητές του νησιού, έχει προκαλέσει ζωηρό ενδιαφέρον και ποικίλες ερμηνείες. Άλλοι τον συνέδεσαν με τον Όμηρο, ενώ από άλλους θεωρήθηκε ως βωμός ειδωλολατρικού θεού. Παρά τη μεγάλη φθορά που υπέστη το μνημείο, οι αρχαιολόγοι αναγνωρίζουν στο κυβικό έξαρμα, στο επάνω μέρος του βράχου, τα χαρακτηριστικά ενός μονολιθικού αγάλματος - ναΐσκου της θεάς Κυβέλης που λατρευόταν ως Μεγάλη Μήτηρ στην αρχαία Χίο.

Εμπορειό

Στις απότομες πλαγιές του λόφου του Προφήτη Ηλία, η αρχαιολογική σκαπάνη έχει φέρει στο φως τα ερείπια ενός οικισμού των πρώιμων ιστορικών χρόνων (8ος αι. π.Χ.) που έχει χτιστεί σε θέση στρατηγική για τις θαλάσσιες επικοινωνίες, δεδομένου ότι από το συγκεκριμένο σημείο είναι ορατά τα παράλια της Μικράς Ασίας, η Σάμος και η Ικαρία.

Η ανάβαση είναι κουραστική, αλλά τόσο η θέα του Αιγαίου από το αναψυκτήριο του αρχαιολογικού χώρου, όσο και τα αρχαιολογικά ευρήματα, αποζημιώνουν τον επισκέπτη. Στο πλάτωμα του λόφου, λίγο χαμηλότερα από την πιο ψηλή κορυφή, σε υψόμετρο 250 μ., είναι κτισμένη η οχυρωμένη Ακρόπολη του οικισμού, με το Μέγαρο (έδρα του αρχηγού), τους βωμούς και το ναό της Πολιούχου Αθηνάς. Έξω από την ακρόπολη, στην απότομη πλαγιά του λόφου, βρίσκεται η κύρια περιοχή του οικισμού, με περισσότερα από 50 σπίτια, χτισμένα σε ευρύχωρα πλατώματα. Ένα ακόμη ιερό έχει ανασκαφεί στη Νότια πλευρά του λιμανιού του Εμπορειού. Για την επίσκεψη του αρχαιολογικού χώρου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες, προτιμήστε μια πιο δροσερή ώρα. Ο αρχαιολογικός χώρος παραμένει ανοιχτός μέχρι τις 15:00.

Φαναίος Απόλλωνας

Στο μικρό απάνεμο όρμο των Φανών, σε χαμηλό λόφο, σώζονται λείψανα από το ιερό του Φαναίου Απόλλωνα, στον ίδιο χώρο που σήμερα βρίσκεται το μικρό εκκλησάκι των Αγίων Θεοδώρων.

Ο χαρακτηρισμός "Φαναίος" οφείλεται στο γεγονός ότι εκεί φανερώθηκε στη Λητώ ο τόπος γέννησης του Απόλλωνα, η Δήλος, γι' αυτό άλλωστε και θεωρείται ως το Δήλιον της Χίου. Από το ναό σώζονται λείψανα του τέλους του 6ου αι. π.Χ. καθώς και τμήματα

του περιβάλλοντος. Το ιερό του Φαναίου Απόλλωνα ήταν σημαντικό, όχι μόνο για τη Χίο, αλλά και για την Ιωνία γενικότερα. Η φήμη του έφτανε ως την Αίγυπτο, όπως φαίνεται κυρίως από τη σειρά των Αιγυπτιακών σκαραβαίων που βρέθηκαν κατά την ανασκαφική έρευνα.

Ρημόκαστρο

Στο οροπέδιο του Αίπους, πάνω από τον οικισμό του Βροντάδου, έχουν εντοπισθεί λείψανα αγροτοποικιμικών εγκαταστάσεων που χρονολογούνται από την κλασική αρχαιότητα (5ος - 1ος πΧ. αι.). Το εντυπωσιακό στοιχείο είναι ότι σε κάποιες περιπτώσεις, τα αρχαία θεμέλια των αναλημματικών τοίχων και των μαντριών βρίσκονται στη βάση των σύγχρονων, συνεχίζοντας την ίδια χρήση του χώρου μέσα στους αιώνες. Ο επισκέπτης μπορεί να έχει μια ολοκληρωμένη εικόνα της εκτεταμένης αρχαιολογικής περιοχής, από δύο σημεία, το «Ρημόκαστρο» και τον «Αστουφιδόλακκο», στα οποία έχουν κατασκευαστεί εξέδρες θέασης και υπάρχουν πληροφοριακές πινακίδες. Όσοι αγαπούν την πεζοπορία μπορούν να περπατήσουν το μονοπάτι που ενώνει τις δύο τοποθεσίες, στο οποίο έχει τοποθετηθεί ειδική σήμανση. Η συνολική απόσταση είναι 4,5 χλμ.

Οι αγροτοποικιμικές εγκαταστάσεις στο Αίπος οργανώθηκαν σε μία περιοχή στρατηγικής σημασίας, πάνω στην πορεία της «Ελληνόστρατας», της αρχαίας οδικής αρτηρίας που συνέδεε το Ανατολικό παράλιο τμήμα του νησιού με το Βόρειο και το Δυτικό και η οποία ήταν σε χρήση μέχρι και τα μέσα του προηγούμενου αιώνα. Η καλλιέργεια της γης και η κτηνοτροφική δραστηριότητα πιστοποιείται στην περιοχή από την αρχαιότητα μέχρι και τους νεότερους χρόνους. Λείψανα αγροτοποικιμικών εγκαταστάσεων έχουν ανασκαφεί στις θέσεις «Ρημόκαστρο», «Καμπούρη Γύρισμα», «Εβριακή», ενώ υπάρχουν αρχαιολογικές ενδείξεις για συναφείς εγκαταστάσεις και σε άλλες θέσεις, στην ευρύτερη περιοχή του οροπεδίου.

Οι μεγάλοι λιθωροί, γνωστοί ως «Σωροί της Γριάς» που εντοπίζονται κυρίως στην περιοχή «Αστουφιδόλακκος», είναι το αποτέλεσμα επίπονης και μακροχρόνιας προσπάθειας εκχέρσωσης της γης δια μέσου των αιώνων, με σκοπό την καλλιέργεια σε ένα τόπο, ο οποίος σήμερα φαίνεται εντελώς αφιλόξενος. Οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις προστατεύονται από «γυρίσματα», μεγάλους λιθόκτιστους τοίχους που εμπόδιζαν τα βοσκόμενα ζώα να εισέλθουν σ' αυτές. Μεγάλες υδατοδεξαμενές για τη συλλογή των ομβρίων υδάτων κάλυπταν τις ανάγκες ανθρώπων και ζώων.

Το σημαντικότερο οικοδομικό σύνολο είναι αυτό του Ρημόκαστρου, κτισμένο πάνω από τη χαράδρα του χείμαρρου Κρικελή, γνωστού και ως «Άγριου». Το κύριο οικοδομικό συγκρότημα που πιθανότατα αποτελούσε την κατοικία του ιδιοκτήτη, έχει κάτοψη συμμετρική, με στεγασμένους χώρους εκατέρωθεν μιας κεντρικής τετράγωνης αυλής, στον άξονα ΑΔ. Πιθανώς, το ΝΑ διαμέρισμα ήταν πύργος, αρχιτεκτονική μορφή συνηθισμένη στις αγροικίες του 4ου αι. πΧ. Βοηθητικά κτίσματα και μία μεγάλη, φροντισμένη δεξαμενή εξυπηρετούσαν τις ποικίλες αγροτικές δραστηριότητες των

κατοίκων του συγκροτήματος. Ο χώρος ήταν σε χρήση τουλάχιστον από τη στροφή του 5ου προς τον 4ο αι. πΧ. συνεχώς, μέχρι και τους Ρωμαϊκούς χρόνους, ενώ τα ευρήματα μαρτυρούν ότι δεν ερημώθηκε τελείως, τουλάχιστον μέχρι και τους Βυζαντινούς χρόνους.

Από κάποιους ερευνητές, συνδυάστηκαν τα τεκμήρια αγροτοποιομενικής εκμετάλλευσης της περιοχής, με ένα περιστατικό της Χιακής ιστορίας που αγγίζει τα όρια του μύθου. Πρόκειται για την επανάσταση των δούλων του νησιού, με αρχηγό το Δρίμακο που οι φιλολογικές μαρτυρίες τοποθετούν από το 600 πΧ. μέχρι τον 4ο αι. πΧ. Οι επαναστατημένοι δούλοι κατέφυγαν «εις τα όρη», όπου εγκαταστάθηκαν για μικρό χρονικό διάστημα. Κάποτε μάλιστα η «πολιτεία» αυτή των δούλων έκοβε δικά της μέτρα και σταθμά, ενώ ο αρχηγός τους, Δρίμακος, ανταμείφθηκε για την προσπάθειά του να φερθεί με δικαιοσύνη, όχι μόνο προς τους δούλους οπαδούς του, αλλά και προς τους πρώην αφέντες του, με την ίδρυση Ηρώου στον τάφο του και την ανακήρυξή του ως «Ηρωος Ευμενούς». Άλλοι όμως ερευνητές επισημαίνουν ότι, η μορφή των αγροικιών του Αίπους και η μνημειακή διαμόρφωση κάποιων από αυτές, δεν συνάδει προς τον προσωρινό χαρακτήρα που θα περίμενε κανείς από εγκαταστάσεις επαναστατών που βρισκόταν συνεχώς σε «εμπόλεμη» κατάσταση και συχνά υπό διωγμόν. Η ολοκλήρωση των ανασκαφικών ερευνών στην περιοχή αναμένεται να δώσει τις απαντήσεις στους παραπάνω προβληματισμούς.

Ανάβατος

Ο Ανάβατος, ο λεγόμενος Μιστράς του Αιγαίου, βρίσκεται στα Δυτικά της Χίου, ενώ είναι κτισμένος πάνω από έναν απότομο γκρεμό. Σε απόσταση 16 χιλιομέτρων από την πόλη της Χίου, κρυμμένος από τα αδιάκριτα βλέμματα, δύσβατος στην ανάβασή του, σαν ένα κανονικό φρούριο, εντυπωσιάζει με την εμφάνισή του. Εδώ γράφτηκε ένα από τα κομμάτια της ιστορίας του νησιού, στην επανάσταση του 1821 και στις σφαγές του 1822. Ήταν ένας τόπος μαρτυρικός, καθώς φέρεται πως εκεί αυτοκτόνησαν, όπως στο Ζάλλογγο, Χιώτισσες κατά την καταστροφή, για να μην πέσουν στα χέρια των Οθωμανών.

Μέχρι και σήμερα μένει ζωντανός ο μεγάλος Ταξiάρχης, που είναι το μόνο κτίσμα το οποίο δεσπάζει από μακριά, υπερήφανος ανάμεσα στην μυστηριακή γαλήνη της αέρινης νεκρής αυτής πόλης. Όχι πολύ μακριά από την μοναδική πύλη του τείχους, συναντά κανείς μία επιβλητική οικοδομή που κυριαρχεί ανάμεσα στα κτίσματα της ανατολικής πλευράς του. Είναι το λεγόμενο "Τριώροφο" που αποτελείται από το λιοτρίβι, το διδακτήριο, την Δεξαμενή και την εκκλησία της Παναγιάς. Ο οικισμός-μνημείο είναι ένα ποίημα ομορφιάς χάρη στα πυργωτά σπίτια του, τις αψίδες, τα τόξα και τα κατακόρυφα σχεδόν καλντερίμια του.

Μεσαιωνικοί οικισμοί και κάστρα

Η Χίος διαθέτει ένα από τα καλύτερα διατηρημένα μεσαιωνικά αμυντικά δίκτυα που σώζονται στη Μεσόγειο (κάστρα και πύργοι, βίγλες, οχυρωμένοι οικισμοί). Πρόκειται για μια αξιοσημείωτη περίπτωση διάσωσης ενός συστήματος άμυνας που παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά με άλλες περιοχές της Μεσογείου.

Το μεσαιωνικό παρελθόν του νησιού αποτυπώνεται ανάγλυφο στα μνημεία που σώζονται από αυτή την περίοδο, τόσο στην πόλη, όσο και στα χωριά, στα οποία ανιχνεύονται στοιχεία βυζαντινά, γενοβέζικα και ενετικά. Η σημασία που απέκτησε η Χίος στο πλαίσιο της Βυζαντινής αυτοκρατορίας (έδρα του Ναυτικού Θέματος του Αιγαίου), αλλά και οι ανταγωνισμοί των ναυτικών δυνάμεων Γένοβας και Βενετίας για την κατάκτησή της, οφείλονται στην καίρια γεωγραφική θέση του νησιού από άποψη γεωπολιτική, στο όριο της Ανατολικής Μεσογείου.

Η ιστορία της Μεσαιωνικής περιόδου ζωντανεύει στα πολυάριθμα κάστρα και τους πύργους του νησιού, μάρτυρες της ανάγκης για οχύρωση και άμυνα ενάντια σε πειρατές, επιδρομείς και επίδοξους κατακτητές. Ειδικότερα στα χρόνια της κατάκτησης της Χίου από τους Γενοβέζους (1346-1566), τα χωριά της Νότιας Χίου, όπου παράγεται η μαστίχα (Μαστιχοχώρια), οργανώνονται ως οικισμοί-φρούρια, με στόχο την άμυνα έναντι της εξωτερικής επιβουλής, αλλά και τον έλεγχο του ανθρώπινου δυναμικού. Εντυπωσιακό στοιχείο αποτελεί το ότι τόσο το Κάστρο της Χίου, όσο και τα Μεσαιωνικά καστροχώρια εξακολουθούν να είναι ζωντανοί οικισμοί.

Οχυρωμένοι Μεσαιωνικοί Οικισμοί:

- Πυργί
- Μεστά
- Ολύμποι
- Καλαμωτή
- Αρμόλια
- Βέσσα
- Ανάβατος

Κάστρα με εύκολη πρόσβαση:

- Κάστρο της Χίου
- Κάστρο της Βολισσού

Κάστρα επισκέψιμα με περιήγηση σε εξοχικά μονοπάτια:

- Κάστρο Απολίχων (Αρμόλια)
- Κάστρο Γριάς (Καρδάμυλα)
- Κάστρο Καμπιών (Κάστρο της Ωριάς)
- Πύργος Δοτιών (Πυργί)
- Πύργος "Τα Μάρκου" (Πισπιλούντα)

Βίγλες

Οι βίγλες είναι κυκλικοί πύργοι, κτισμένοι στα ακρωτήρια του νησιού, για παρατήρηση του πελάγους. Επισκέψιμες είναι οι παρακάτω βίγλες:

- Βίγλα Αγ.Ελένης (Καρφά)
- Βίγλα Παχή (Σιδηρούντα)
- Βίγλα Μεστών
- Βίγλα Τραχηλίου (Λιθί).

Εκκλησίες

Ο ναός της Παναγίας Κρήνας, στους Βαβύλους, κατασκευάστηκε στα τέλη του 12ου αι. Κτήτορες του αρχικού ναού ήταν ο Ευστάθιος Κοδράτος και η σύζυγός του Ειρήνη Δούκαινα Πεπαγωμένη που ανήκαν στον κύκλο της αυλής της Κωνσταντινούπολης και διακόσμησαν τον ναό με τοιχογραφίες. Διασώζεται ακόμα εντός του ναού τοιχογραφικός διάκοσμος άλλων πέντε διαφορετικών εποχών (αρχές 14ου αι., 15ου αι., 16ου αι., 18ου αι., και 19ου αι.). Με τον καταστροφικό σεισμό του 1881 κατέρρευσε το ημισφαιρικό τμήμα του τρούλου του κυρίως ναού καθώς και ο τρουλίσκος του νάρθηκα, οι οποίοι ανακατασκευάστηκαν στην συνέχεια. Ο ναός της Παναγίας Κρήνας ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των "νησιώτικων" οκταγωνικών ναών και μιμείται σε περιορισμένο μέγεθος το καθολικό της Νέας Μονής.

Αποτελείται από τον κυρίως ναό, εσωνάρθηκα και τον ερειπωμένο σήμερα εξωνάρθηκα. Ο κυρίως ναός και ο εσωνάρθηκας είναι σύγχρονοι και κατασκευάστηκαν στα τέλη του 12ου αι., ενώ ο εξωνάρθηκας προστέθηκε πολύ αργότερα κατά τον 18ο αι. Στο μεγαλύτερο μέρος του, το εσωτερικό καλύπτεται από τοιχογραφίες του 12ου αι. Κατά το 1968 στερεώθηκε και επισκευάστηκε η στέγη, ενώ το 1983 έγιναν στερεωτικές εργασίες στον δυτικό τοίχο του εξωνάρθηκα και επί μέρους εργασίες στην στέγη του ναού. Τα έτη 1988 και 1995 πραγματοποιήθηκαν διερευνητικές τομές στα θεμέλια του ανατολικού τμήματος του ναού. Από το 1981 έως το 1984 αποτοιχίσθηκαν οι μεταγενέστερες φάσεις τοιχογραφιών που κάλυπταν όλο το εσωτερικό και αποκαλύφθηκε η αρχική φάση του 12ου αι. Τμήμα των αποτοιχισμένων τοιχογραφιών έχει συντηρηθεί (μερικές εκτίθενται), ενώ στις υπόλοιπες συνεχίζεται η συντήρηση.

Αποτοιχισμένες τοιχογραφίες δώδεκα προφητών που ανήκουν στην δεύτερη φάση διακόσμησης βυζαντινής εποχής του ναού (14ου αι.) εκτίθενται στο Βυζαντινό Μουσείο Χίου (Μετζητιέ Τζαμί). Ακόμη, στο Βυζαντινό Μουσείο Χίου εκτίθενται αποτοιχισμένες τοιχογραφίες, οι οποίες προέρχονται από την τοιχογράφηση του ναού που έγινε το έτος 1734 από το ζωγράφο Μιχαήλ Χωματζά. Ο ναός παραμένει κλειστός για το κοινό και ανοίγει μόνο κατά τη θερινή περίοδο από Τρίτη έως Σάββατο από τις 08:00 έως τις 14:00 ή κατόπιν συνεννόησης στο τηλ. 22710 44238 και 22710 44738.

Άγιοι Απόστολοι

Ο Ναός των Αγίων Αποστόλων, στο Πυργί, ανήκει στον αρχιτεκτονικό τύπο των "νησιώτικων" οκταγωνικών ναών. Αποτελεί μικρό αντίγραφο του καθολικού της Νέας Μονής και είναι ένα άριστα διατηρούμενο βυζαντινό μνημείο. Εξωτερικά φέρει πλούσιο

κεραμικό διάκοσμο (οδοντωτές ταινίες, φιαλοστόμια, πλίνθινα τόξα). Εσωτερικά ο ναός είναι κατάγραφος με τοιχογραφίες του Αντωνίου Δομεστίχου Κυνηγού του Κρητός, του έτους 1665.

Μια επιγραφή πάνω από την κεντρική είσοδο του ναού αναφέρει ότι ο ιερομόναχος Συμεών, μετέπειτα Μητροπολίτης Χίου, ανήγειρε "εκ βάθρου" τον ναό στα 1564. Πιθανότατα πρόκειται για μια ανακαίνιση του ναού. Τα αρχιτεκτονικά και μορφολογικά στοιχεία του ναού, μας οδηγούν σε μια χρονολόγηση ανέγερσής του στα μέσα του 14ου αι. Το μνημείο είναι ανοικτό για όσους επιθυμούν να το επισκεφθούν από Τρίτη έως Σάββατο από τις 08:00 έως τις 15:00, ενώ λειτουργείται μία μόνο φορά το χρόνο, στις 29 Ιουνίου, ημέρα μνήμης των Αγίων Πέτρου και Παύλου.

Άγιος Ισίδωρος

Η παλαιοχριστιανική βασιλική του Αγίου Ισίδωρου, στη συνοικία Λέτσαϊνα, βόρεια της πόλης της Χίου, κτίστηκε στα μέσα του 5ου αι. μ.Χ., επί προγενεστέρου ρωμαϊκού κτίσματος. Σύμφωνα με ανασκαφές της 3ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, έχουν διαπιστωθεί 5 επάλληλες οικοδομικές φάσεις στο χρόνο της: στην α' φάση ο ναός κατασκευάσθηκε ως τρίκλιτη βασιλική με πεταλόσχημη κόγχη, ενώ στην β' φάση ήταν επίσης τρίκλιτη βασιλική, μα ημικυκλική κόγχη.

Στην γ' φάση που χρονολογείται στα μέσα του 6ου αι. η βασιλική διευρύνθηκε και απέκτησε μεγάλες διαστάσεις. Στην δ' φάση ο ναός έγινε σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο, ο οποίος καταστράφηκε από σεισμό το 1389. Στην τελευταία φάση προστέθηκε στο μέσον του βορείου τοίχου μιναρές. Τέλος, ο καταστρεπτικός σεισμός του 1881 μετέβαλε το ναό σε ερείπια.

Τμήμα των λειψάνων της παλαιοχριστιανικής βασιλικής καλύπτεται σήμερα από μεταγενέστερο, σχετικά μικρό ναό, ο οποίος φέρει χαμηλή οριζόντια τσιμεντένια οροφή. Διασώζονται ψηφιδωτά δάπεδα τριών οικοδομικών φάσεων (από τα μέσα του 5ου αι. έως τα μέσα του 6ου αι.) με γεωμετρικά μοτίβα, καθώς και πολλά γλυπτά αρχιτεκτονικά μέλη.

Στο εσωτερικό του ναού υπάρχει υπόγεια θολωτή κρύπτη όπου άλλοτε φυλάσσονταν τα λείψανα του Αγ. Ισιδώρου και της Αγ. Μυρόπης που μαρτύρησαν στην Χίο κατά την πρώτη χριστιανική περίοδο. Η πρώτη ανασκαφική έρευνα στο χώρο ξεκίνησε από τον Γ. Σωτηρίου το 1918 και συνεχίστηκε από τον Α. Ορλάνδο το 1928. Το καλοκαίρι του 1981 και 1982 πραγματοποιήθηκε νέα ανασκαφική έρευνα από την 3η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Παλιός Ταξιάρχης Μεστών

Η εκκλησία του Παλιού Ταξιάρχη, μέσα στο Μεσαιωνικό φρουριακό οικισμό των Μεστών, είναι μία μονόκλιτη καμαροσκέπαστη βασιλική, η οποία το 1714 έγινε δίκλιτη. Στο παλιό τμήμα του ναού υπάρχουν τυφλά αψιδώματα με διακοσμητικά φιαλοστόμια και η κυκλική κόγχη του ιερού, ενώ το βόρειο κλίτος στεγάζεται με σταυροθόλια.

Αξίζει να προσέξει κανείς τις αξιόλογες τοιχογραφίες που έχουν αποκαλυφθεί, καθώς και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του ναού, με πολλές παραστάσεις από την παλαιά και την καινή Διαθήκη, έργο του 1833, το οποίο αποτελεί αντιπροσωπευτικό δείγμα της υψηλής τοπικής ξυλογλυπτικής Τέχνης.

Η Μητρόπολη της Χίου (Άγιοι Βίκτωρες)

Η Μητρόπολη της Χίου (Άγιοι Βίκτωρες) δεσπόζει επιβλητική και μεγαλοπρεπής στο κέντρο της πόλης, δίπλα στη βιβλιοθήκη Κοραή. Είναι αφιερωμένη στη μνήμη των τριών μαρτύρων, Μηνά, Βίκτωρος και Βικεντίου που γιορτάζουν στις 11 Νοεμβρίου, ημέρα που συμπίπτει με την επέτειο της απελευθέρωσης της Χίου από τους Τούρκους (11η Νοεμβρίου 1912). Στη θέση της Ιεράς Μητρόπολης υπήρχε παλαιότερη εκκλησία που είχε κτισθεί από τους Γενουάτες, στη μνήμη του Αγίου Βίκτωρος, μόλις κατέλαβαν τη Χίο. Στο Λατινικό κώδικα, η εκκλησία αυτή αναφέρεται ως: "TEMPLUM S. VICTORES IN APLOTARIA". Από αυτή τη λατινική ονομασία έχει επικρατήσει να ονομάζει ο λαός και τους τρεις αγίους "Αγίους Βίκτωρες". Ο Γενουατικός ναός πυρπολήθηκε από τους Τούρκους, κατά τη σφαγή του 1822. Ξανακτίστηκε σε ρυθμό βασιλικής και ανακηρύχθηκε ως Μητροπολιτικός ναός της Χίου το 1838, μετά την ολοσχερή καταστροφή που είχε υποστεί η πόλη και οι εκκλησιές της. Καταστράφηκε ξανά, κατά το

φοβερό σεισμό του 1881 που ισοπέδωσε το νησί και ξανακτίστηκε το 1888, σε βυζαντινό ρυθμό.

Μέσα στο ναό μπορεί κανείς να προσέξει ιδιαίτερα το κιβώτιο της Αγίας Τράπεζας, ρωσικής τεχνοτροπίας, καθώς και άλλα πολύτιμα σκεύη και αντικείμενα. Ιδιαίτερης σημασίας είναι η λειψανοθήκη του Πρωτομάρτυρα της Χίου, αγίου Ισιδώρου (251 μ.Χ.) που επεστράφη στη Χίο, από τη Βενετία, το 1967. Επίσης, σε ιδιαίτερη προσθήκη φυλάσσεται αρχιερατική στολή του Μητροπολίτη Πενταπόλεως Αγίου Νεκταρίου, ο οποίος εκάρη μοναχός στη Νέα Μονή. Από τα υπόλοιπα ξεχωρίζουν η Μίτρα του Χιώτη εθνομάρτυρα, Μητροπολίτη Ανδριανουπόλεως, Δωροθέου Πρωΐου, ο οποίος απαγχονίστηκε στην Κωνσταντινούπολη με τον Ιερομάρτυρα Πατριάρχη Γρηγόριο Ε', το 1821.

Φωτογραφία: Τεττερης Μιχάλης

Αξιοπρόσεκτη επίσης είναι η βοτσαλωτή αυλή (λιλαδωτό) με τα θαυμάσια σχέδια (πρωτοχριστιανικές παραστάσεις, παραδείσια τοπία, γεωμετρικά σχήματα κλπ.), φτιαγμένη με παραδοσιακή τοπική τεχνοτροπία, η οποία απαντάται σε πολλά αρχοντικά του νησιού και μαρτυρεί το μεράκι, αλλά και την ευλάβεια των τεχνιτών της εποχής.

Τα ψηφιδωτά

Τα ψηφιδωτά της Νέας Μονής χρονολογούνται από τον 11ο αιώνα. Σήμερα είναι μια από τις τρεις εναπομείνουσες συλλογές στην Ελλάδα της Βυζαντινής περιόδου και παραμένουν σε σχετικά καλή κατάσταση. Η εξαιρετική ποιότητά τους, μαζί με το γεγονός ότι αποτελούν έργο καλλιτεχνών που διασυνδέονταν με τα μεγαλύτερα εργαστήρια της Κωνσταντινουπόλεως, τα κατατάσσει ανάμεσα στα πιο σημαντικά δημιουργήματα της Βυζαντινής τέχνης. Χαρακτηριστικά της τεχνικής που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή των ψηφιδωτών είναι η δραματική έκφραση και η

μοναστική απλότητα. Ένα μεγάλο τμήμα της επιφάνειας της ζωγραφιάς είναι από χρυσό και όπως αντανακλά το φως πάνω του, τονίζει την υπερβατικότητα των εικόνων και των σχημάτων δίνοντας την εντύπωση ότι μετακινούνται σ' έναν ανώτερο και πνευματικό κόσμο.

Μονή Μουνδών

Η Μονή Μουνδών είναι ένα ιστορικό μοναστηριακό συγκρότημα, αφιερωμένο στη μνήμη του Αγ. Ιωάννη του Προδρόμου. Βρίσκεται στο Δήμο Αμανής, κοντά στο χωριό Διευχά. Η ίδρυση της Μονής πιθανολογείται στα Βυζαντινά χρόνια, αν και τα παλαιότερα έγγραφα στα οποία αναφέρεται είναι του 16 αι. Το μοναστήρι γνώρισε μεγάλη ακμή στους τελευταίους αιώνες της Τουρκοκρατίας και θεωρείται ως ένα από τα σπουδαιότερα θρησκευτικά ιδρύματα της Χίου. Αξίζει να προσέξει κανείς τη λαϊκή εικονογράφηση του ναού της Μονής, αλλά και την κατανοκτική ατμόσφαιρα που δημιουργούν τα ερειπωμένα, σήμερα, κτίσματά της. Το καθολικό, τα παρεκκλήσια, τα κελιά, η τράπεζα και το θολοσκέπαστο πρόπυλο της εισόδου αποτελούν το υπάρχον κτιριακό συγκρότημα της μονής.

Η γνωστή ιστορία της αρχίζει το 1574, οπότε και ανακαινίσθηκε από τον Ιερομόναχο Ιάκωβο Λαγκαδιώτη. Ήταν το σπουδαιότερο, μετά τη Νέα Μονή, μοναστήρι. Σ' αυτήν εγκαταστάθηκαν και μόνασαν επιφανείς Χιώτες που ενδιαφέρθηκαν ιδιαίτερα για την αγιογράφησης της, καθότι άκμασε ως σπουδαίο θρησκευτικό ίδρυμα στα τελευταία χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Είχε σπουδαία βιβλιοθήκη με αξιόλογη μεμβράνη του 1462 μ.Χ. που μάλλον ήταν η Διαθήκη της Όσιας Ματρόνας της Χιοπολίτιδας. Από τα βιβλία του μοναστηριού πληροφορούμαστε ότι, το 1620 ανατέθηκε η διακόσμηση του Καθολικού στο Χιώτη ζωγράφο Μανουήλ Καλαρώνη, ιερέα. Ο ζωγράφος δεν ολοκλήρωσε την εργασία του γιατί δεν υπήρχαν τα σχετικά χρήματα.

Μία δεύτερη προσπάθεια για την αγιογράφησή της το 1622, από το Νεόφιλο Παραδείση, απέτυχε. Το 1730 την τοιχογράφηση του καθολικού ανέλαβε ο ζωγράφος Κωνσταντίνος από τον Καταρράκτη. Δυστυχώς όλες οι τοιχογραφίες καταστράφηκαν στο σεισμό του 1881. Οι τοιχογραφίες που διατηρούνται μέχρι σήμερα έγιναν από ανώνυμο ζωγράφο, το 1849, όπως δείχνει τουλάχιστον η επιγραφή πάνω από την κύρια είσοδο του ναού, στο εσωτερικό του Καθολικού. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η παράσταση στο κάτω μέρος του νότιου τοίχου που φέρει την επιγραφή "Ο βίος του αληθούς μοναχού". Ο σταυρωμένος μοναχός πλαισιώνεται από την απεικόνιση του Άδη, στα αριστερά και σε δύο διαφορετικά επίπεδα, από τον κόσμο και το θάνατο. Η όλη εικονιστική σύνθεση διακατέχεται από έντονο λαϊκό ύφος. Το 1822 το μοναστήρι καταστράφηκε από τους Τούρκους και αργότερα ανακαινίσθηκε.

Μονή Μυρσινιδίου

Ιδρυτής του μοναστηριού είναι ο μοναχός Χριστόφορος Σερέμελης (1897). Είναι αφιερωμένο στην Παναγία τη Μυρτιδιώτισσα, η θαυματουργή εικόνα της οποίας βρέθηκε από τον μοναχό στη θάλασσα κάτω από το μοναστήρι. Εδώ βρίσκονται τα άμφια του Εθνομάρτυρα Γρηγορίου του Έ. Το πλήθος των πιστών γιορτάζουν την Μεγαλειότητά Της στις 24 Σεπτεμβρίου. Το μοναστήρι έχει προσφέρει πολύτιμες φιλανθρωπικές υπηρεσίες κατά τη διάρκεια της Γερμανικής κατοχής όπως και κατά τη διάρκεια της αντίστασης στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Παναγία Βοήθεια

Το Μοναστήρι της Παναγίας Βοήθειας βρίσκεται πολύ κοντά στη χώρα, στο δρόμο προς τις Καρυές και τη Νέα Μονή. Ιδρύθηκε το 1930, από τον ιερομόναχο Άνθιμο Βαγιάνο, για να στεγάσει Μικρασιάτισσες μοναχές που είχαν διωχτεί από τις Μονές της Μ. Ασίας. Η Μονή κτίσθηκε πάνω σε λόφο, σε σημείο όπου υπήρχε παλαιότερος ναός, με χορηγίες Χιωτών.

Περιβάλλεται από ψηλό τείχος και εκτός από το Καθολικό (ναός της Παναγίας_ περιλαμβάνει κελιά σε περιμετρική διάταξη, Τράπεζα, αρχονταρίκι, βιβλιοθήκη, κρήνη και το "Πολυτεχνείον" (εργαστήρια ραπτικής, πλεκτικής, κεντήματος, υφαντουργίας και αγιογραφίας). Γύρω από το Μοναστήρι υπάρχει δασύλλιο που προσφέρει δροσιά και όμορφη θέα προς την πόλη και τη θάλασσα.

Άγιοι Πατέρες

Η Μονή χτίστηκε στην σπηλιά όπου οι τρεις μοναχοί, στους οποίους οφείλουμε την ίδρυση της Νέας Μονής, Νικήτας, Ιωσήφ και Ιωάννης, ορκίστηκαν να αφιερωθούν στην χριστιανοσύνη. Το 1688 η σπηλιά δόθηκε στον μοναχό Ιερεμία, από την Κρήτη, ο οποίος ίδρυσε τον ναό. Το 1868, μετά τον θάνατο του Ιερεμία, ο ιερομόναχος Παχώμιος, από το χωριό Ελάτα της Χίου, ζήτησε τα κτίσματα και τα μετέτρεψε στο μεγαλύτερο μοναστικό κέντρο του νησιού. Στη μονή απαγορεύεται η είσοδος για τις γυναίκες, μετά τη δύση του ηλίου.

Άγιος Μάρκος

Η Μονή του Αγίου Μάρκου ιδρύθηκε το 1886 στο βουνό Πένθοδος, σε απόσταση 15 χιλιομέτρων από την πόλη της Χίου, από τον ασκητή Παρθένιο ο οποίος ασκήτευε σε μια σπηλιά κοντά στη Μονή. Σπουδαίες υπηρεσίες πρόσφερε η Μονή στον Ελληνικό στρατό κατά την απελευθέρωση του νησιού από τον Τουρκικό ζυγό το 1912. Γύρω στο 1900 στη Μονή αναπτύχθηκε η αγιογραφία. Σήμερα σώζεται πλούσια βιβλιοθήκη.

Άγιος Μηνάς

Ο αιδεσιμότατος Νεόφυτος και ο γιος του, αιδεσιμότατος Μηνάς, έχτισαν το Μοναστήρι ανάμεσα στο 1572 και στο 1595 επί του Πατριάρχη Ιερεμία Β΄. Το Μοναστήρι χτίστηκε στην κορυφή ενός λόφου κοντά στο χωριό Νεχώρι. Ήταν ηγουμενείο για μοναχούς και μετατράπηκε σε Μοναστήρι, στο οποίο ζουν μοναχές που ασχολούνται με

θηρσκευτικές χειροτεχνίες, την ζωγραφική και την υφαντική εκκλησιαστικών ενδυμασιών.

Το Μοναστήρι έγινε γνωστό σε όλο τον κόσμο. Είναι συνδεδεμένο με τη πρόσφατη ιστορία της Χίου και ειδικότερα με την Σφαγή της Χίου το 1822, όταν οι Τούρκοι έσφαξαν και έκαψαν 3000 Χιώτες, οι οποίοι κατέφυγαν στο Μοναστήρι για να σωθούν. Σήμερα, η θηριωδία της Σφαγής διακρίνεται από τα ίχνη αίματος που βρίσκονται στο μαρμάρινο δάπεδο του ναού. Το Οστεοφυλάκιο που βρίσκεται στην αυλή του Μοναστηριού εκθέτει τα οστά πολλών θυμάτων της Σφαγής.

Μονή Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης

Σε απόσταση 5 χλμ. περίπου από τη χώρα, κοντά στο ακρωτήριο της Αγίας Ελένης, δεσπόζει πάνω από τη λοφώδη περιοχή του Φραγκοβουνίου το Μοναστήρι του Αγίου Κωνσταντίνου. Κτισμένο σε ψηλό λόφο, με τα πανύψηλα τείχη του, προβάλλει από μακριά σαν φρούριο. Η Μονή κτίσθηκε στα τέλη του 19ου αι., από το Δικαίο της σκήτης των Αγίων Πατέρων, Παχώμιο Αρελά, σε κτήμα όπου άλλοτε βρισκόταν ερειπωμένος ναός του Αγ. Κωνσταντίνου, για να εγκαταβιώσουν μοναχές και λειτούργησε το 1901.

Το Καθολικό της Μονής, αφιερωμένο στη μνήμη των αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης, δεσπόζει επιβλητικό στη μέση του βοτσαλωτού περιβόλου. Είναι κτισμένο σε σταυροειδή βυζαντινό ρυθμό, διακοσμημένο με ενδιαφέρουσες τοιχογραφίες που ξεχωρίζουν για τη χρωματική αρμονία των συνθέσεων. Το Μοναστήρι περιλαμβάνει εβδομήντα δώροφα κελιά, μάρτυρες του άλλοτε μεγάλου αριθμού μοναχών, την Τράπεζα, το εργαστήριο αγιογραφίας και πλαστικής, το "Ζωγραφείον", το εκθετήριο ζωγραφικής και εικονογραφίας, καθώς και ξενώνες.

Η Μονή φημίζεται για τα εργαστήριά της τόσο στην Ελλάδα, όσο και στο εξωτερικό. Οι μοναχές συνεχίζουν να επιδίδονται στην αγιογραφία, την υφαντουργία, αλλά υπάρχει επίσης και εργαστήριο καλλιτεχνικών κεντημάτων και ιεροραφίας. Τα έργα τους στόλιζαν πάντα τα πλουσιότερα σπίτια του νησιού, ενώ οι προίκες για τα κορίτσια παραγγέλλονταν στη Μονή (εικόνες, κεντήματα κλπ.). Τα εργαστήρια εξακολουθούν να είναι σε λειτουργία από τις λίγες πλέον σήμερα μοναχές.

Στη Μονή ακολουθείται το παλιό ημερολόγιο και τηρείται αυστηρά ο κανονισμός που απαγορεύει την είσοδο στους άνδρες. Από τη στιγμή πάντως που φθάνει κανείς στο λόφο του Αγίου Κωνσταντίνου αισθάνεται ότι έχει αφήσει πίσω του ένα πολύβουο κόσμο και απολαμβάνει την ηρεμία του χώρου, την καθαριότητα, την υψηλή αισθητική του, όπου κυριαρχεί το λευκό της αγνότητας, το αυτοκρατορικό πορφυρό και το γαλάζιο της θάλασσας και του ουρανού.

Αγία Μαρκέλλα

Σε απόσταση οκτώ (8) χιλιομέτρων από το κεφαλοχώρι της ΒΔ Χίου τη Βολισσό, είναι χτισμένο σχεδόν πάνω στην παραλία, το μοναστήρι της Αγίας Μαρκέλλας, προστάτιδας της Χίου. Η μεγάλη παραλία που αντικρίζει τα ιστορικά Ψαρά, αποτελείται από άμμο και ψιλό βότσαλο και είναι γνωστή για τα κρύα νερά και το βαθύ βυθό της.

Στο τέλος της παραλίας, υπάρχει το μονοπάτι που οδηγεί στο σημείο όπου μαρτύρησε η Αγία Μαρκέλλα. Σε αυτό το σημείο, μέσα στη θάλασσα, αναβλύζει ζεστό νερό από την γη. Η 22 Ιουλίου που γιορτάζεται η χάρη της είναι ημέρα επίσημης αργίας για το νησί και χιλιάδες κόσμου από ολόκληρη τη Χίο, τα γειτονικά νησιά αλλά και την υπόλοιπη Ελλάδα καταφθάνει στην περιοχή. Πολλοί από αυτούς διανύουν την απόσταση από την πόλη της Χίου με τα πόδια (50 χλμ.) προκειμένου να εκπληρώσουν κάποιο τάμα. Συχνά οι ντόπιοι αναφέρουν ιστορίες σχετικά με τα θαύματα που έχει κάνει η Αγία Μαρκέλλα.

ΠΗΓΕΣ

<http://www.chios.gr/el/>

http://www.unesco-hellas.gr/gr/3_5_1.htm

http://odysseus.culture.gr/h/2/gh251.jsp?obj_id=1044